

ETT FÄNGSLANDE SCI-FI-DRAMA OM ETT AI-BARN'S FLYKT MOT FRIHET

Framtidsbarnet

RIKSTEatern
barn & unga

AV **OMID KHANSARI**
REGI & MUSIK **MARTIN ROSENGARDTEN**

LÄRARHANDLEDNING

Om lärarhandledningen

Denna lärarhandledning från Riksteatern är ett stöd för dig som ska uppleva *Framtidsbarnet* tillsammans med dina elever. Här får du förslag på hur du kan skapa bra förutsättningar för deras möte med föreställningen samt hur ni sedan kan fördjupa upplevelsen i klassrummet. Se innehållet i denna handledning som ett smörgåsbord där du väljer vad du anser är relevant för dig och dina elever.

Före turnéstart tar vi även fram ett extra förberedelsematerial riktat till dig med elever i behov av särskilt stöd. Där får du fördjupad information om förutsättningarna för mötet med föreställningen, både det praktiska runtomkring och själva innehållet, samt ett bildstöd. Både lärarhandledningen och det extra förberedelsematerialet hittar du på www.riksteatern.se/framtidsbarnet

Vänliga hälsningar

Riksteatern Barn & Unga

Om Riksteatern Barn & Unga

Riksteatern bjuder in barn och unga till världar som de både kan spegla sig i och inspireras av. Vi litar på den unga publiken och möter året runt barn och unga i hela Sverige på deras egna villkor med modig, samtida och angelägen scenkonst. Det har vi gjort ända sedan 1964 då Riksteatern blev den första svenska teaterinstitutionen med en verksamhet som helt riktade sig till barn och unga i skolan.

Framtidsbarnet

Handlingen i korthet

AL-I lever isolerad från omvärlden. Hens enda mänskliga kontakt är Målsman, som övar med AL-I på att säga och göra saker som ett riktigt barn gör. För om hen lyckas med det när Mamma kommer så kommer AL-I få följa med Målsman och Mamma och bli en riktig familj. Men mötet med Mamma blir inte alls som tänkt och hon lämnar lika snabbt som hon kommit. Då börjar AL-I:s Nalle att prata och avslöjar sanningen: AL-I är inte ett vanligt barn.

AL-I förstår att det finns en hel värld bortom den som varit hens verklighet, men också om hotet att bli raderad för alltid. Nalle, eller Alpha-versionen av AL-I som bor i Nalle, presenterar en plan hur de båda ska kunna lura Målsman och Mamma för att själva kunna ta deras plats i verkligheten.

Bra att veta

Föreställningen spelas av tre skådespelare och en talande nallebjörn. Vid några tillfällen kommer scenen att släckas ner helt och hållet som en dramatisk effekt.

Föreställningen är 60 minuter utan paus inklusive insläpp och applådtack.

Detalj

Regissören har ordet En berättelse om framtiden – och idag

Tänk om jag bara är en idé i någon annans huvud. Tänk om jag bara drömmer alltihop, att hela mitt liv är en dröm. Eller ännu värre, att jag bara existerar i någon annans dröm, som en bifigur?

Dessa tankar har jag alltid funderat på och kommer nog alltid att fortsätta fundera på.

De tankar om mitt liv, min egen existens och andra dimensioner som jag som vuxen har nu idag är ungefär samma som när jag var barn.

Det är märkligt att de inte har förändrats särskilt mycket. Det är både omtumlande och lite skrämmande när jag tänker efter, men mest lugnande och på ett sätt ganska skönt. För det visar på att även om världen runt omkring oss förändras, och just nu förändras i ett rasande tempo, så brottas vårt inre med samma slags frågor nu som då: Vem är jag?

Dessutom är det befriande att jag och andra vuxna och barn runt omkring mig tampas med samma frågor. Alla är vi lika undrande, skrämda och nyfikna. Så *Framtidsbarnet* handlar lika mycket om mig som om dig, vem du än är och hur gammal du än är.

Idag har tanken på att livet är en dröm fått ytterligare en dimension genom den tekniska utvecklingen.

För tänk om jag bara är en produkt, ett resultat av en mycket väl utvecklad kod, alltså en artificiell intelligens, AI? Tänk om allt jag lär mig bara är ett smart självinlärningsprogram och att någon annan just nu noga studerar hur jag utvecklas och förändras av mina egna erfarenheter och misstag. *Framtidsbarnet* är en berättelse om hur det skulle kunna tänkas bli i framtiden. Men allra mest handlar den nog om oss alla här idag.

Martin Rosengården, regissör

Så här förbereder du dig och eleverna inför föreställningen

Den viktigaste uppgiften du som lärare har inför föreställningen är att skapa trygghet och nyfikenhet. Ge därför inga uppgifter i förväg utan fokusera på att informera om vad det är för slags föreställning och de praktiska förutsättningarna, som var ni ska vara och hur lång föreställningen är. Bra delar ur handledningen att gå igenom tillsammans som förberedelse är "Om föreställningen" och "Ordlistan". Om eleverna är ovana vid scenkonst kan det också vara bra att prata om vad det innebär att gå på en föreställning och hur det exempelvis skiljer sig från att se på film. Vad har eleverna för förståelse och förväntningar? Fundera också över hur dina förväntningar ser ut och vad du behöver ha koll på?

Se information om extra förberedelsematerial för elever med särskilda behov på sid 2.

Under föreställningen

Se till att vara på plats i god tid vid föreställningslokalen så att alla elever hinner landa i rummet och gå på toa före föreställningen. Det är mycket lättare för den som inte har stress i kroppen att vara närvarande i rummet och ta till sig föreställningen.

Det bästa du kan göra för dina elever är att vara en förebild genom att fokusera på föreställningen och uppleva den tillsammans med dem. Låt eleverna uppleva och engagera sig i scenkonsten utifrån sina perspektiv och förutsättningar. Barn har en förmåga att ge sig hän i scenkonstupplevelser som de flesta vuxna har vant sig av med. Den hängivenheten kan ta sig olika uttryck. En del sitter tysta medan andra reagerar med både kropp och röst på det som händer på scen. Skådespelarna och teamet från oss delar ditt ansvar för publiken och har tränat på hur de ska möta elevernas energi. Skulle det uppstå en

situation som gör att du som lärare behöver stötta upp, försök om möjligt göra det på ett sätt som inte stör den övriga publiken. Att sitta tillsammans med eleverna i stället för en bit bakom eller vid sidan av är också ett effektivt sätt att skapa lugn i en orolig elevgrupp. Vi vill att alla, både elever och lärare, håller sig på sina platser under hela föreställningen så långt det är möjligt. Skulle någon verkligen behöva lämna rummet finns vår personal till hands men vi rekommenderar också att en lärare följer med ut då vi inte kan ansvara för elever som lämnar lokalen.

Om du är osäker på vad som kan förväntas av dig som lärare kan du alltid fråga produktionens turnéledare på plats före föreställningen.

Vill du fördjupa dig mer kan du gå in på riksteatern.se/foreochefter

Efter föreställningen

Var generös med tiden efter föreställningen. Låt upplevelsen sjunka in utan stress. Några kommer att vilja berätta direkt vad de tänkte och tyckte medan andra vill fundera för sig själva. Använd stunden efter föreställningen till att lyssna in de spontana reaktionerna och vilka funderingar som dröjer sig kvar hos eleverna. Dessa kan sedan fångas upp inom ramen för ett efterarbete på skolan.

Eleverna kommer efter föreställningen att få med sig ett litet kort som ett minne. Dessa kort delas antingen ut till eleverna i direkt anslutning till föreställningens slut eller förmedlas till närvarande lärare som får dela ut dem till eleverna senare i klassrummet.

Tillbaka i klassrummet

Eftersamtal

Ett eftersamtal är ofta uppskattat och för många viktigt då det ger eleverna möjlighet att gemensamt processa sina intryck och fördjupa sin upplevelse. Ett sådant samtal behöver alltid utgå från elevernas behov. Det innebär att det ska finnas en inbjudan, men inget tvång, att dela med sig av sin upplevelse. För att skapa en genuin känsla av frivillighet och trygghet behöver samtalet utformas som just ett samtal och inte som en redovisning där eleverna ska visa att de "förstått". Uppmuntra alla att utgå från sig själva. Förkunskaper, erfarenheter och dagsform kan ha stor påverkan på den enskildes upplevelse och ingen tolkning är mer sann eller rätt än någon annans.

Det finns en mängd olika sätt att genomföra den här typen av samtal på. På nästa uppslag följer en enklare beskrivning av samtalsmodellen *En väv av tecken* som är en metod för konstnärliga samtal som vi på Riksteatern Barn & unga använder oss av.

Konstnärlig analys – En väv av tecken

1. Beskriv

Beskriv för varandra vad ni minns av föreställningen. Hur såg platsen ut? Vilka karaktärer var med och vad gjorde de? Fanns det likheter och skillnader mellan dem? Vad var samma genom föreställningen och vad förändrades? Försök hålla beskrivningarna fria från värdering och tolkning. Om ni uppfattat något olika kan ni fundera på om och hur det påverkat er tolkning och upplevelse.

2. Tolka

Vad kan alla dessa saker ni tillsammans beskrivit vara tecken på? Finns det detaljer som ger ledtrådar om vilken tid föreställningen utspelar sig i eller om karaktärernas relationer och drivkrafter? Vad kan föreställningen som helhet vilja förmedla? Utgå från att alla konstnärliga val som gjorts är medvetna. Alla olika tolkningar är välkomna och målet är inte att komma överens om en gemensam ”rätt” tolkning utan att lyfta olika möjligheter och perspektiv.

3. Reflektera

I det sista steget öppnas samtalet upp för egna åsikter och reflektioner. Vad tycker jag om detta? Vilka associationer och minnen dyker upp? Reflektionen kan ske både i grupp och individuellt. Det viktiga är att eleverna ges en möjlighet att formulera sina egna tankar om föreställningen, med stöd i det gemensamma samtalet.

Samtalsledartips

Även om samtalsmodellen följer en tydlig form med olika steg kommer du antagligen märka att samtalet tenderar att röra sig mellan de olika delarna. Detta är helt okej så länge samtalet upplevs som givande och intressant. Här följer några exempel på frågor du kan ställa för att styra och öppna upp samtalet.

- Kan du beskriva vad det var som gjorde att du tyckte rummet var fult/fint?
- Kan du förklara för mig vad som hände som om jag inte varit där?
- Vad tror du att Mamma menade när hon sa så?
- Okej, du tänkte att den ljusförändringen betydde att det blev natt, var det någon som tänkte något annat?
- Om det nu var så att målsman gjorde så för att han var orolig, vad tycker ni om det?

Eftersamtal i kombination med skapande och lek

Vi har goda erfarenheter av att ha samtal utifrån *En väv av tecken* (se sid. 22) med skolklasser i alla åldrar. Samtidigt vet vi att många barn har lättare att uttrycka sig i andra former än med ord. Det är fullt möjligt att kombinera samtalsmodellen med skapande och lek. Barnen kan exempelvis få beskriva i bildform eller med lera, eller så låter ni barnen skapa fritt samtidigt som samtalet pågår. Att aktivera kropp och kreativitet är också ett sätt för barnen att orka hålla koncentrationen och minska pressen på att säga vad som förväntas. Är det en fysisk föreställning är det inte ovanligt att barnen vill utforska rörelser och situationer från föreställningen. Vad händer om samtalet tar formen av fysisk lek?

- Vänta med värderingar.
- Alla val är medvetna val.
- Utgå från dig själv.

Filosofiska samtal

I ett filosofiskt samtal får eleverna diskutera fritt kring ett tema eller en fråga som de själva valt utifrån föreställningen.

Filosofiska samtal – så här gör du steg för steg.

1. Gör en minnesrunda (se föregående uppslag), om ni inte redan har gjort det. Eller så kan du som lärare lyfta en specifik händelse eller ett tema från föreställningen.
2. Dela in eleverna i grupper om cirka tre till fem elever i varje. Låt eleverna inom grupperna komma överens om en fråga som de vill diskutera kopplat till föreställningen. Cirkulera bland grupperna och stötta där det behövs. Om en grupp inte hittar en bra frågeformulering går det bra att komma med ett mer tematiskt förslag.
3. Ett förslag från varje grupp skrivs upp på tavlan. Välj en fråga, exempelvis genom röstning, och diskutera i storgrupp. Känner ni er klara med en fråga kan ni välja en ny. Stressa inte utan ge er tid att verkligen gå på djupet med den fråga ni väljer.
4. Reflektera tillsammans om hur det var att samtala på det här sättet.

Om du som lärare vill snäva in på ett specifikt område kan du använda dig av våra exempel nedan.

Exempel på teman och frågeställningar från *Framtidsbarnet* att utgå från i ett filosofiskt samtal:

Det perfekta barnet – Vad gör en människa till en människa? Vad gör ett barn till ett barn? Vad är det att vara perfekt? Kan en människa vara för perfekt och i sådana fall hur? Vad gör det med en person som aldrig får känna att den gör/är rätt eller är tillräcklig som den är?

Familj – Vad är en familj? Vad innebär det att växa upp utan familj? Vad händer när de som ska vara den viktigaste tryggheten istället blir ett hot?

Vad händer om ett barn vill välja bort sin familj, eller byta familj? Vad händer när det på ett barn läggs ansvar som egentligen ska vara de vuxnas?

AI och människan – Kan en AI också vara en person? Vad händer när vi tillskriver AI mänskliga egenskaper? Vad finns det för likheter mellan AI och mänskligt medvetande och på vilket sätt har dessa betydelse?

AI i världen

Vad klarar en generativ AI?

Testa vad en riktig generativ AI idag faktiskt klarar av i jämförelse med en människa. Var och en av eleverna ska välja något som hen är väldigt bra på. Det kan vara vilken typ av förmåga som helst. Det som är viktigt är att det ska vara något begränsat och konkret. Exempelvis: ”Jag är bra på att hjula” eller ”Jag kan hela sexans multiplikationstabell utantill” är bättre formuleringar än ”Jag är bra på gymnastik” eller ”Jag är bra på huvudräkning”.

Eleverna ska sedan ta hjälp av ett generativt AI-verktyg, exempelvis Chat GPT eller TextCortex, och be det förklara hur man gör dessa uppgifter. De ska därefter svara på följande frågor:

- Vad har AI beskrivit rätt och inte? Finns det viktiga delar som saknas eller information som är onödig?
- Skulle någon som är helt utan förkunskaper kunna använda den här instruktionen för att lära sig att bli lika bra på uppgiften som du? Hur mycket övning skulle i sådana fall krävas?

Jämför svaren och se om ni kan hitta några mönster i vilken typ av uppgifter som AI har lätt för att beskriva och vad som är svårare. Se också om ni kan hitta någon typ av information som AI oftast utesluter eller lägger in i onödan.

Reflektera tillsammans på vilket sätt AI kan vara hjälpsamt, vad man behöver vara uppmärksam på när man tar hjälp av AI samt när det är bättre att inte blanda in AI alls.

Hur går det för AL-I?

När pjäsen tar slut har AL-I lyckats ta sig ut i den verkliga världen i målsmans kropp. Vad tror du händer när AL-I möter andra människor

ute i verkligheten? Vilka människor kommer han möta och hur kommer dessa möten gå?

Arbeta ihop 2 till 3 personer och skriv en kort dramatisk text i dialog-form där AL-I kommer i kontakt med personer från den verkliga världen. Läs eller spela upp dem för varandra i klassrummet.

Skriva sci-fi

Ta inspiration från AL-I och skriv din egen sci-fi-berättelse. Här är några tips på vägen.

1. UTGÅ FRÅN HUR DET SER UT IDAG.

Ta avstamp i ett problem som det pratas mycket om. Hur skulle det kunna lösas med teknik? Bygg vidare på idéer som det redan pratas om idag eller kom på något helt nytt. Begränsa dig inte till vad som är logiskt och praktiskt möjligt idag.

2. LÅT DIN IDÉ FORMA VÄRLDEN.

Hur påverkar dina tekniska lösningar från steg ett världens utveckling och vad händer med dem som lever där? Vilka nya problem uppstår när de gamla löses, om de har lösts?

3. FORTSÄTT FRAMÅT

Fundera över hur långt fram i tiden du vill gå. 10 år, eller 1 000? Befinner vi oss kvar här, på en annan planet eller i en annan dimension? Hur formas din berättelse av om den utspelar sig nära eller långt bort från vår egen verklighet?

4. BEFOLKA BERÄTTELSEN MED PERSONER OCH HÄNDELSER.

Nu har du en värld. Nu behöver det hända saker i den? Vem eller vilka får vi följa i din värld och hur hänger deras berättelse ihop med världen du skapat?

Föreställningen och läroplanen

Här nedan följer exempel på delar ur läroplanen som på olika sätt knyter an till föreställningen.

Övergripande mål och riktlinjer

KUNSKAPER

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud.

Kursplanen i Samhällskunskap

SYFTE

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar.

CENTRALT INNEHÅLL ÅK 4–6

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med Barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.

Kursplanen i Svenska

SYFTE

Undervisningen ska bidra till att eleverna får förståelse för att sättet

man kommunicerar på kan få konsekvenser för en själv och för andra människor.

I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Kursplanen i Teknik

SYFTE

Undervisningen i ämnet teknik ska syfta till att eleverna utvecklar intresse för och kunskaper om tekniken som omger oss. Eleverna ska ges möjligheter att utveckla förståelse för att teknik har betydelse för och påverkar människan, samhället och miljön.

Ordlista – och eventuell annan kort fakta

Artificiell intelligens (AI)	Teknik som gör det möjligt för maskiner att lära av erfarenhet, anpassa sig till ny information och utföra liknande uppgifter som normalt kräver mänsklig intelligens. Vissa exempel på artificiell intelligens som exempelvis chattbotar kan imitera mänsklig kommunikation men bygger i grunden på digital maskininläring och matematiska beräkningar.
Avgångsvederlag	Ersättning (oftast en summa pengar) som betalas ut till en arbetstagare från arbetsgivaren när arbetstagaren blir uppsagd (se längre ner i ordlistan).
Avskedspresent	En present som ges i samband med ett avsked, alltså när man skiljs åt, oftast för en längre eller obestämd tid.
Betaversion	Beta är den andra bokstaven i grekiska alfabetet
Cinnober	Ett rött, mineral som tidigare använts för att skapa färgämnet vermilion. Numera är färgämnet förbjudet då cinnober är giftigt.
Döfött	Död vid födseln. Används som uttryck för något som är dömt att misslyckas.
Egoistisk	Självisk
Emotionell	Känslosam
Escape	Fly på engelska. Används som kommando på datorer för att lämna ett program eller en applikation.

Identifiera	Uppfatta, känna igen.
Initiera	Starta, påbörja
Kapsel	Skyddande hölje
Målsman	Person som har ansvar för ett barn
Oduglig	Någon som inte duger till någonting.
Programmera	Skapa arbetsinstruktioner för en dator.
Raderingsprocess	Händelseförloppet när något tas bort.
Relation	Förhållande
Simulera	Efterlikna, låtsas vara något
Systembehörighet	Tillgång till ett system, i det här fallet dataprogram.
Säkerhetssårbarhet	En del av ett säkerhetssystem som inte är lika bra som resten och därför möjligt att utnyttja för att ta sig förbi, exempelvis en låst dörr eller en lösenordsvägg till ett digitalt konto.
Upphovsman	Person som skapat något.
Uppsagd	När någon tvingas sluta på sitt jobb.
VD	Står för verkställande direktör. Den högsta chefen i ett aktiebolag, som är ett slags företag.
Vision	En idé om hur drömmar om framtiden ska kunna förverkligas.

Länktips

TV-tips -Smartare än hjärnan – om möjligheter och risker med AI idag

<https://www.svtplay.se/smartare-an-hjarnan>

Att öppna nya världar – Om att uppleva scenkonst med barn och unga.

https://www.riksteatern.se/globalassets/riksteatern.se-ny/barn-och-unga/att_oppna_nya_varldar_ny24.pdf

Att gå på teater med publik mellan 7 och 13 år.

<https://www.riksteatern.se/barn-och-unga/larare/att-ga-pa-teater-och-dans-med-barn-och-skolelever/att-ga-pa-teater-med-publik-mellan-7-och-13-ar/>

Filmad miniföreläsning (ca 15 min) om samtalsmodellen

En väv av tecken.

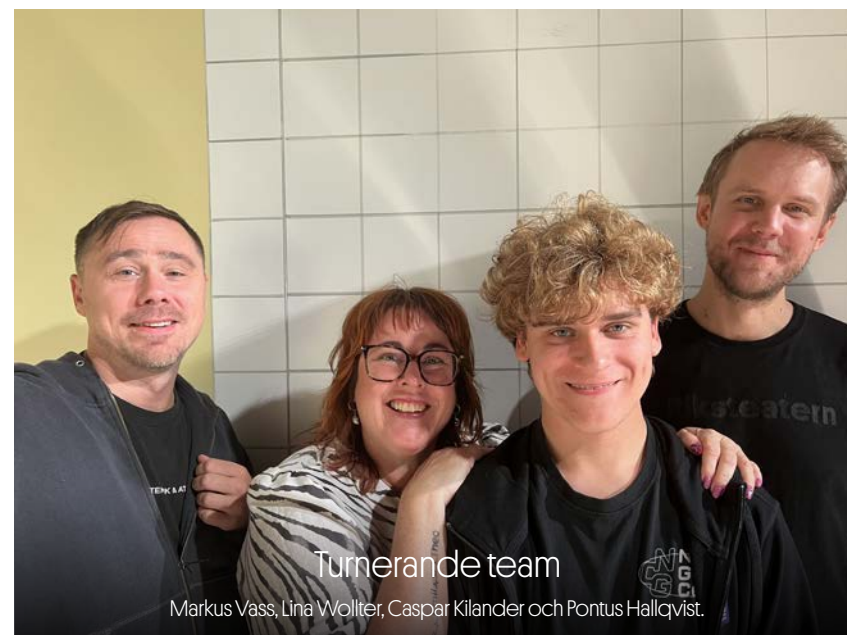
<https://www.youtube.com/watch?v=4ze8WBneIUs>

Delaktighet i praktiken – bli vår nästa referensgrupp eller provpublik

<https://www.riksteatern.se/barnoch-unga/larare/bli-en-referensgrupp-eller-provpublik>

Hjälp oss bli bättre – ge oss din feedback på föreställningen och lärarhandledningen

barnochunga@riksteatern.se

Det är vi som jobbar med *Framtidsbarnet*

Manus **Omid Khansari**

Regi och musik **Martin Rosengardten**

Skådespelare **Mårten Andersson, Lilja Fredrikson** och **Cilla Thorell**

Scenografi och kostymdesign **Marika Åkerblom**

Ljusdesign **Mira Svanberg** och **Ronald Salas**

Dramaturgi **Alexander Charlamov** och **Ninna Tersman**

Maskdesign **Linda Sandberg**

Scenmästare/teknisk samordnare **Pontus Hallqvist**

Turnéledare/kostym och rekvisitatekniker **Lina Wollter**

Ljudtekniker **Markus Vass**

Ljus- och bildtekniker **Caspar Kilander**

Marknadsförare **Sara P Borgström**

Producent **Ann Gustafsson** och **Venessa Koohnavard**

Redaktion lärahandledning **Venessa Koohnavard, Joacim Gustafsson**

och **Beatrice Sehlin Letfors**

Konstnärlig ledare Riksteatern Barn & Unga **Malin Axelsson**

Föreställningen är 60 minuter lång.

Lär mer om *Framtidsbarnet* på riksteatern.se/framtidsbarnet

RIKSTEATERN

Scenkonst som sätter tankar och
känslor i rörelse, för alla överallt.

Över 38 000 medlemmar skapar
möjligheternas scen och öppnar
mötesplatser i hela Sverige.

riksteatern.se/framtidsbarnet

Riksteatern

145 83 Norsborg

Tel: 08-531 991 00

info@riksteatern.se · riksteatern.se

RIKSTEATERN

